

Sygn.akt III AUa 288/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lipca 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący sędzia Barbara Orechwa-Zawadzka Sędziowie Teresa Suchcicka

Bożena Szponar - Jarocka

Protokolant Edyta Katarzyna Radziwońska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 lipca 2020 r. w B.

sprawy z odwołania M. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o ustalenie podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od 17 lutego 2017r.

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 13 lutego 2020 r. sygn. akt V U 1487/19

oddala apelację.

T. B. O. B. S. - J.

Sygn. akt III AUa 288/20

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z 30 czerwca 2017 r., wydaną na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1, art. 68 ust. pkt 1 lit. a Ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2016 r., poz. 963 z późn. zm.), stwierdził, że M. P. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 17 lutego 2017 r. Organ rentowy uznał, że M. P. nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, pomimo formalnego jej zarejestrowania od 17 lutego 2017 r.

W odwołaniu od tej decyzji M. P. wniosła o jej zmianę poprzez uznanie podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 11 czerwca 2013 r. do chwili obecnej. Ponadto wniosła o zasądzenie od organu rentowego na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z 14 lutego 2018 r. oddalił odwołanie i zasądził od M. P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. W wyniku rozpoznania apelacji M. P. Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z 29 czerwca 2018 r. (III AUa 355/18) uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku z 14 lutego 2018 r. i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu

w Białymstoku do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu za postępowanie apelacyjne. Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z 6 marca 2019 r. zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, że M. P. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 17 lutego 2017 r. oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz M. P. 300 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z 21 sierpnia 2019 r. (III AUa 227/19) uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku z 6 marca 2019 r., zniósł postępowanie w zakresie rozprawy z 6 marca 2019 r. i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Białymstoku, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego. Sąd Apelacyjny wskazał, że przy ponownym rozpoznaniu sprawy zostały wyznaczone trzy rozprawy. Na rozprawie 21 listopada 2018 r. Sąd nie podjął żadnych czynności dowodowych, określił odwołującej 14-dniowy termin do złożenia wniosków dowodowych. Na drugiej rozprawie 16 stycznia 2019 r. informacyjnie wysłuchał M. P., odroczył rozprawę, wezwał na kolejną rozprawę w charakterze świadka M. J. oraz określił odwołującej 14-dniowy termin do złożenia dokumentacji z prowadzenia działalności gospodarczej od początku jej założenia do końca 2015 r. Wezwany świadek nie stawiał się 20 lutego 2019 r. na trzecią rozprawę. Sąd nie przeprowadził żadnych dowodów, zamknął rozprawę i odroczył publikację orzeczenia na 6 marca 2019 r. W dniu publikacji orzeczenia Sąd otworzył na nowo zamkniętą rozprawę, i pomimo nieobecności pełnomocnika organu rentowego, dopuścił dowód z zeznań M. P. w charakterze strony i bezpośrednio po zamknięciu rozprawy wydał wyrok (niekorzystny dla organu rentowego). Jedynym dowodem, jaki Sąd przeprowadził podczas postępowania pierwszoinstancyjnego, po uchyleniu sprawy do ponownego rozpoznania, był dowód z zeznań M. P., przeprowadzony na posiedzeniu publikacyjnym. Zdaniem Sądu Apelacyjnego dopuszczenie dowodu z zeznań M. P. w charakterze strony pod nieobecność przedstawiciela organu rentowego na rozprawie, będącej w istocie posiedzeniem publikacyjnym, i bezpośrednio po nim wydanie wyroku, należało zakwalifikować jako okoliczność prowadzącą do nieważności postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony jej praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy, przeprowadzając dowód z zeznań odwołującej bez powiadomienia organu rentowego, naruszył standardy proceduralne. Chcąc przeprowadzić ten dowód, powinien był po otwarciu zamkniętej rozprawy odroczyć ją, i wyznaczyć nową rozprawę na przeprowadzenie tego dowodu, o czym strony powinny być należycie powiadomione. Nieważność postępowania, brana pod uwagę przez Sąd drugiej instancji z urzędu, powoduje, na podstawie art. 382 § 2 k.p.c., konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku, zniesienia postępowania w zakresie rozprawy z 6 marca 2019 r. i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Białymstoku z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego (art. 108 § 2 k.p.c.). Sąd Apelacyjny wskazał, że przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd pierwszej instancji będzie zobowiązany do przeprowadzenia postępowania według reguł K. postępowania cywilnego i oceny zebranego materiału dowodowego zgodnie ze wskazówkami Sądu Apelacyjnego, zawartymi w uzasadnieniu wyroku z 29 czerwca 2018 r., z uwzględnieniem zarzutów zawartych w apelacji organu rentowego.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z 13 lutego 2020 r. zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że wnioskodawczyni M. P. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu od 17 lutego 2017 r. Sąd zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz wnioskodawczyni M. P. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz ustalił, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił, że 11 czerwca 2013 r. M. P. rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej pod nazwą PROGRES M. P.. Z tego tytułu zgłosiła się do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych oraz dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. Od 19 lutego 2016 r. do 16 lutego 2017 r. podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego. 16 lipca 2016 r. odwołująca zawarła z D. S. umowę o świadczenie usług marketingowych. Usługi te polegały na prowadzeniu konta firmowego na stronie (...) (aktualizowanie informacji i zamieszczanie treści) oraz aktualizowaniu informacji na stronie internetowej (...). Z tego tytułu odwołująca otrzymywała 80 zł netto miesięcznie od sierpnia 2016 r. do stycznia 2017 r., a za połowę lutego – 100 zł netto. Ze względu na stan zdrowia odwołująca wypowiedziała tę umowę z dniem 15 lutego 2017 r.

4 stycznia 2016 r., 25 lutego 2016 r., 1 czerwca 2016 r. i 1 lipca 2016 r. M. P. zawarła z B. Ś. umowy zlecenia na wykonanie montażu elementów sanitarnych. Ponownie do ubezpieczeń emerytalnego, rentowych, wypadkowego, chorobowego i zdrowotnego zgłosiła się od 27 marca 2017 r. M. P. korzystała ze zwolnień lekarskich: od 17 lutego 2017 r. do 28 lutego 2017 r., od 1 marca 2017 r. do 20 marca 2017 r., od 21 marca 2017 r. do 7 kwietnia 2017 r., od 10 kwietnia 2017 r. do 14 kwietnia 2017 r., od 16 maja 2017 r. do 23 maja 2017 r., od 24 maja 2017 r. do 31 maja 2017 r., od 20 czerwca 2017 r. do 7 lipca 2017 r., od 14 lipca 2017 r. do 21 lipca 2017 r., od 27 lipca 2017 r. do 10 sierpnia 2017 r., od 16 sierpnia 2017 r. do 23 sierpnia 2017 r., od 22 września 2017 r. do 28 września 2017 r., od 29 września 2017 r. do 5 października 2017 r., od 6 października 2017 r. do 12 października 2017 r., od 13 października 2017 r. do 3 listopada 2017 r., od 20 listopada 2017 r. do 16 grudnia 2017 r. Odwołująca wystawiła dokumenty „zamówienie od klienta” nr (...) z 28 lutego 2017 r., nr (...) z 27 marca 2017 r. i nr (...) z 5 maja 2017 r. Opłaciła przedłużenie okresu rejestracji domeny abc-instalacje.pl od 13 sierpnia 2016 r. do 13 sierpnia 2017 r. 6 czerwca 2017 r. A. S. złożyła zamówienie w sklepie internetowym prowadzonym przez odwołującą. 21 września 2017 r. odwołująca wystawiła fakturę nr (...) na podstawie, której M. Ś. wypłaciła jej kwotę 2 850 zł za promocję i usługi marketingowe biura rachunkowego. 1 grudnia 2017 r. M. P. zawarła z M. K. umowę zlecenia, na której podstawie zobowiązała się utworzyć witrynę www. Z dniem 17 grudnia 2017 r. zawiesiła prowadzenie działalności gospodarczej.

Rozpoznając odwołanie, Sąd Okręgowy odwołał się do art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 12 ust. 1 oraz art. 8 ust. 6 pkt 1, art. 11 ust. 2 i art. 13 pkt 4 Ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2020 r., poz. 266 ze zm.), a także art. 2 Ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2017 r. poz. 2168 ze zm.) oraz obowiązującej od 30 kwietnia 2018 r. Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2019 r. poz. 1292), które zawierają legalną definicję działalności gospodarczej. Sąd Okręgowy wskazał, że istotą działalności gospodarczej jest jej prowadzenie w sposób zorganizowany i ciągły, na własny rachunek i ryzyko osoby ją prowadzącej. Osoba prowadząca działalność gospodarczą sama dysponuje swoim czasem przeznaczonym na wykonywanie działalności i może go wykorzystywać na bezpośrednie świadczenie usług, na czynności pomocnicze, a wreszcie swój czas może wykorzystywać na sprawy prywatne. Sama wyznacza sobie zadania i realizuje je na własną odpowiedzialność. Osoba wpisana do ewidencji działalności gospodarczej, która nie zawiesiła wykonywania działalności jest traktowana jako prowadząca taką działalność, gdyż dokonanie wpisu rodzi domniemanie podjęcia działalności i wykonywania jej do czasu wykreślenia z ewidencji (ewentualnie zawieszenia). Domniemanie to ma jednak wyłącznie znaczenie dowodowe i może zostać obalone. W rezultacie organ ubezpieczeń społecznych może dowodzić, że pomimo wpisu do ewidencji dana osoba faktycznie nie prowadzi działalności, wobec czego nie podlega z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym. Sąd Okręgowy wskazał bowiem, że ustawodawca wiąże powstanie obowiązku ubezpieczenia społecznego nie z samym faktem spełnienia formalnych wymogów uprawniających do prowadzenia pozarolniczej działalności, a z momentem faktycznego jej wykonywania. Istotnym z punktu widzenia ubezpieczeń społecznych jest więc dopiero moment podjęcia faktycznych czynności związanych z wykonywaniem danej działalności. Będą to zatem czynności składające się na przedmiot prowadzonej działalności, jak też czynności mające prowadzić do osiągnięcia celu tej działalności. Sąd Najwyższy w wyroku z 25 listopada 2005 r. (I UK 80/05) stwierdził, że w ocenie, czy zostały podjęte czynności zmierzające bezpośrednio do rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej, należy uwzględnić wszelkie okoliczności sprawy, w tym także zamiar (wolę) osoby prowadzącej działalność gospodarczą. Zamiar ten przejawia się w podejmowaniu czynności pozostających w ścisłym związku z działalnością, polegających np. na poszukiwaniu klientów, zamieszczaniu ogłoszeń w prasie czy załatwianiu spraw urzędowych. Czynności te, określane są jako przygotowawcze, zmierzają bowiem do stworzenia właściwych warunków do wykonywania działalności. Stanowisko takie zostało również wyrażone w wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 17 grudnia 2003 r. (III AUa 1531/03) i w wyroku Sądu Najwyższego z 23 marca 2006 r. (I UK 220/05). W wyroku z 18 października 2011 r. (II UK 51/11) Sąd Najwyższy stwierdził, że podjęcie czynności zmierzających bezpośrednio do rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej stanowi już o jej wykonywaniu.

Sąd Okręgowy podzielił te poglądy. Wskazał, że sporna kwestia w sprawie sprowadzała się do ustalenia, czy M. P. faktycznie prowadzi działalność gospodarczą od 17 lutego 2017 r. Sąd stwierdził, że odwołująca wykazywała aktywność zawodową od 2013 r. Od 17 lutego 2017 r., z krótkimi przerwami, korzystała ze zwolnień lekarskich z

powodu zespołu bólowego kręgosłupa w odcinku L-S. M. P. miała więc uzasadnioną podstawę do niewykonywania działalności gospodarczej, ponieważ ewentualne podjęcie przez nią działań związanych z działalnością gospodarczą mogłoby świadczyć o wykorzystywaniu zwolnienia lekarskiego niezgodnie z jego przeznaczeniem. Pomimo tego, miała rzeczywisty zamiar prowadzenia działalności gospodarczej. Potwierdzeniem tego stanowił fakt, że wystawiła dokumenty „zamówienie od klienta” nr (...) z 28 lutego 2017 r., (...) z 27 marca 2017 r. i (...) z 5 maja 2017 r. Odwołującej pomagał jej mąż przy przygotowywaniu tych ofert. Ponadto odwołująca prowadziła sklep internetowy, w ramach którego przyjęła zamówienie od A. S., które nie zostało zrealizowane. Świadczyła usługi marketingowe na rzecz M. Ś. oraz utworzyła M. K. witrynę www.

Odwołująca przesłuchana w charakterze strony podtrzymała wcześniejsze wyjaśnienia, z których wynikało, że początkowo w ramach działalności gospodarczej prowadziła sprzedaż hurtową fryzjerskich artykułów kosmetycznych. Później rozszerzyła usługi o działalność hydrauliczną i marketingową. W ramach działalności gospodarczej odwołująca prowadziła także sklep internetowy z szeroko rozumianą armaturą sanitarną pod adresem (...)pl. (...) ówczesny partner był wykonawcą czynności technicznych. Pozostałe czynności wykonywała osobiście. Z zeznań M. P. wynikało, że od lutego 2016 r., kiedy korzystała z zasiłku macierzyńskiego, nadal prowadziła działalność gospodarczą w pełnym zakresie, z tym że jej intensywność zmalała. Zaprzestała sprzedaży kosmetyków, rozwijała sklep internetowy, który posiadał 700 pozycji. W grudniu 2017 r. odwołująca zatrudniła na podstawie umowy zlecenia osobę, która miała zajmować się obsługą sklepu internetowego. Do lutego 2017 prowadziła stronę internetową i fanpage salonu (...). Świadek M. Ś. oraz J. K., zeznały, że korzystały z usług świadczonych przez odwołującą w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Sąd uznał zeznania odwołującej oraz świadków za logiczne, spójne, wzajemnie uzupełniające się i znajdujące potwierdzenie w dokumentacji zgromadzonej w sprawie.

Sąd Okręgowy uznał, że M. P. miała faktyczną potrzebę i intencję w prowadzeniu działalności gospodarczej po 17 lutego 2017 r., ale z uwagi na stan zdrowia jej aktywność zawodowa w tym okresie była znacznie ograniczona. Sąd Okręgowy orzekł w tym zakresie na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., a o kosztach orzekł na podstawie art. 98 i art. 99 k.p.c. w zw. § 9 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 265). Ponadto przyjął, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ponieważ ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym odwołującej nastąpiło na podstawie dowodów przeprowadzonych w trakcie postępowania sądowego.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. złożył apelację od wyroku Sądu Okręgowego. Zaskarżył wyrok w całości i zarzucił:

1. naruszenie prawa materialnego, tj.:

a) art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 4 Ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 266 z późn. zm.) poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie ww. przepisów, a przez to ustalenie, że M. P. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu od 17 lutego 2017 r. oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu jako osoba prowadząca działalność gospodarczą, w sytuacji gdy:

- M. P. po zakończeniu 16 lutego 2017 r. okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego nie zgłosiła się do obowiązkowych ubezpieczeń jako osoba prowadząca działalność gospodarczą (zgłoszenie nastąpiło dopiero 27 marca 2017 r.);
- działalność gospodarcza deklarowana przez odwołującą nie spełniała wymogów ustawowo określonych wymaganych dla uznania danej aktywności za działalność gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej obowiązującej w spornym okresie, gdyż nie miała charakteru zarobkowego, nie była prowadzona w sposób zorganizowany i ciągły, przeciwnie, w ogóle nie była prowadzona, co przyznała sama odwołująca;

b) obowiązującego w spornym okresie art. 2 Ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz.U. 2017 r., poz. 2168 z późn.zm.) poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że czynności podejmowane przez odwołującą w postaci sporządzania ofert oznaczonych nr (...), nr (...) i nr (...) dotyczyły faktycznie otrzymanych konkretnych zamówień w konkretnym czasie oraz w celu uzyskania przychodu, w sytuacji gdy czynności te nie miały ani charakteru zarobkowego ani nie były wykonywane w sposób ciągły, a ponadto oferty te nie zostały przez odwołującą powiązane z jakimikolwiek dokumentami o charakterze obiektywnym, które mogłyby potwierdzić, że faktycznie w związku z konkretnym zamówieniem odwołująca pozyskała z hurtowni części budowlanej ofertę asortymentową i cenową i na tej podstawie faktycznie przygotowała swoją ofertę potencjalnym klientom;

2. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

a) art. 233 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej oceny materiału dowodowego sprawy w zakresie dokumentów prywatnych wskazanych przez Sąd drugiej instancji jako wymagających weryfikacji i oceny pod kątem posiadania przez nie przymiotu wiarygodności w przedmiocie potwierdzenia zorganizowanego i ciągłego prowadzenia przez odwołującą działalności gospodarczej, bez podania podstaw i motywów przyjęcia odmiennej od ww. oceny tych dokumentów, pomimo nie przeprowadzenia żadnego postępowania wyjaśniającego w tym zakresie, gdyż przeprowadzone postępowanie dowodowe ograniczone zostało wyłącznie do przesłuchania odwołującej w charakterze strony;

b) art. 233 k.p.c. poprzez przeprowadzenie dowolnej w miejsce swobodnej oceny dowodów, czego dowodem jest dokonanie całkowicie odmiennej oceny zgromadzonych w sprawie dowodów w stosunku do oceny dokonanej podczas pierwszego rozpoznania sprawy (V U 849/17), przy braku własnych ustaleń w tym zakresie, które uprawniałyby do dokonania innej oceny materiału dowodowego sprawy w stosunku do oceny dokonanej przez Sądy w dotychczas przeprowadzonym postępowaniu, bez wyjaśnienia motywów zmiany oceny dowodów i dokonania nowej, odmiennej oceny stanu faktycznego, a w konsekwencji wydanie orzeczenia wyłącznie na podstawie tego samego materiału dowodowego jedynie odmiennie ocenionego w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia sprawy, bez wskazania motywów takiego wniosku, ja również bez uwzględnienia wytycznych zawartych w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 21 sierpnia 2019 r. (III AUa 277/19), gdyż z pominięciem wskazówek Sądu Apelacyjnego zawartych w uzasadnieniu wyroku z 29 czerwca 2018 r. oraz bez rozpoznania zarzutów zawartych w apelacji organu rentowego.

Wskazując na te zarzuty, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny ustalił i rozważył:

Wskazane w apelacji zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie prowadziły do odmiennej oceny materiału dowodowego sprawy niż ta, której Sąd Okręgowy dokonał i przyjął za podstawę swojego rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy rozpoznający sprawę po dwukrotnym uchyleniu wyroku tego Sądu przez Sąd Apelacyjny nie był związany oceną dokonaną przez Sąd Okręgowy w sprawie o sygnaturze akt V U 849/17, rozpoznawanej po raz pierwszy na skutek odwołania od decyzji (...) Oddział w B. z 30 czerwca 2017 r. Zgodnie z wyrażoną w art. 233 § 1 k.p.c. zasadą swobody oceny sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Sąd Okręgowy mógł zatem odmiennie od Sądu Okręgowego rozpoznającego sprawę przed jej przekazaniem do ponownego rozpoznania temu Sądowi ocenić zgromadzony w sprawie materiał dowodowy. Co więcej, wbrew twierdzeniom organu rentowego, Sąd Okręgowy przeprowadził własne ustalenia faktyczne w sprawie.

Organ rentowy nie kwestionował prowadzenia działalności gospodarczej przez odwołującą w okresie od 11 czerwca 2013 r. do 18 lutego 2016 r. ani podlegania przez nią ubezpieczeniom społecznym z tego tytułu. Sporne nie było również to, że w czasie podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego, który

przypadał od 19 lutego 2016 r. do 16 lutego 2017 r., odwołująca wykonywała, w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, na rzecz D. S. czynności polegające na prowadzeniu konta firmowego na stronie (...) aktualizowaniu informacji i zamieszczaniu treści oraz aktualizowaniu informacji na stronie internetowej (...)pl. (...) było również kwestionowane to, że odwołująca zobowiązała się do świadczenia tych usług na podstawie umowy zlecenia z 16 lipca 2016 r. i otrzymywała za te usługi 80 zł netto miesięcznie od sierpnia 2016 r. do stycznia 2017 r., a za połowę lutego – 100 zł netto i że ze względu na stan zdrowia odwołująca wypowiedziała tę umowę z dniem 15 lutego 2017 r.

W istocie spór dotyczył tego, czy odwołująca podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej bezpośrednio po okresie podlegania ubezpieczeniom społecznym z powodu pobierania zasiłku macierzyńskiego, czyli od 17 lutego 2017 r. Taki zakres rozpoznania sprawy został wyznaczony przez zaskarżoną decyzję organu rentowego i tylko w tym zakresie była możliwa ocena żądań odwołującej w postępowaniu sądowym.

Obowiązek podlegania z mocy ustawy ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym został uregulowany w art. 6 Ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (zwanej dalej „ustawą systemową”), stanowiącym, że obowiązkowo tym ubezpieczeniom podlegają jedynie osoby wymienione w tym przepisie. Są to między innymi osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz osobami z nimi współpracującymi (art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej) oraz osoby przebywające na urloпах wychowawczych lub pobierające zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego (art. 6 ust. 1 pkt 19 ustawy systemowej). Nawiązanie stosunku ubezpieczenia następuje równocześnie z zaistnieniem sytuacji rodzącej obowiązek ubezpieczenia jako wyraz zasady automatyzmu prawnego.

Stosownie do art. 13 ust. 4 ustawy systemowej obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym podlegają osoby prowadzące pozarolniczą działalność - od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie art. 36a oraz przepisów Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (do 30 kwietnia 2018 r. przepisów Ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej). Podstawowe znaczenie dla objęcia ubezpieczeniem społecznym ma rzeczywiste wykonywanie działalności pozarolniczej w sposób ciągły, zorganizowany i o charakterze zarobkowym. Osoba prowadząca pozarolniczą działalność podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu wypadkowemu (art. 12 ustawy systemowej) oraz na zasadzie dobrowolności ubezpieczeniu chorobowemu, a objęcie tym ubezpieczeniem realizuje się poprzez zgłoszenie stosownego wniosku (art. 11 ust. 2 i art. 36 ust. 5 ustawy systemowej). Z kolei osoby pozostające na urloпах wychowawczych lub pobierające zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym – od dnia spełnienia warunków, o których mowa w art. 9 ust. 6, do dnia zaprzestania spełnienia tych warunków (art. 13 ust. 13 ustawy systemowej).

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r. (III UZP 2/19) instytucję zbiegu tytułów do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych reguluje art. 9 ustawy systemowej. Przepis ten rozstrzyga, które z będących w zbiegu tytułów są tytułami do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, a które dają jedynie prawo zgłoszenia się do tych ubezpieczeń dobrowolnie lub nie stanowią tytułu do owych ubezpieczeń. Tytuły obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego i rentowych zostały podzielone na dwie kategorie – „tytuły bezwzględne” i „tytuły ogólne”, a różnica pomiędzy nimi polega na tym, że w pierwszym przypadku nigdy nie może dojść do zwolnienia z obowiązku ubezpieczenia, a w drugim istnieje taka możliwość, a ubezpieczenie może mieć ewentualnie charakter dobrowolny.

Kwestię podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z uwagi na prowadzenie pozarolniczej działalności oraz pobieranie zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego reguluje art. 9 ust. 1c ustawy systemowej. W sytuacji gdy osoby prowadzące pozarolniczą działalność spełniają jednocześnie warunki do objęcia ich obowiązkowo ubezpieczeniem emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, to podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego. Mogą one jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęte ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich

lub wybranych, tytułów. Z tego przepisu wynika zatem, że spełnienie przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność warunków do objęcia jej obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego prowadzi do objęcia jej tym ubezpieczeniem, przy czym możliwe jest kontynuowanie ubezpieczenia emerytalnego i rentowego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności, ale tylko jako ubezpieczenia dobrowolnego. Ustaje zatem obowiązek ubezpieczenia emerytalnego i rentowego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności. Dopiero po zakończeniu okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego ustaje zbieg tytułów do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, a osoba nadal prowadząca pozarolniczą działalność zostaje z mocy prawa objęta tym ubezpieczeniem na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej. Ustawodawca nie pozostawił zatem wyboru tytułu do podlegania ubezpieczeniom społecznym osobom prowadzącym działalność gospodarczą, spełniającym jednocześnie warunki do objęcia ich obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego również wówczas, gdy prawo do tych zasiłków osoba prowadząca pozarolniczą działalność nabyła z tytułu prowadzenia tej działalności. Oceny tej nie zmienia jednoczesne prowadzenie pozarolniczej działalności i pobierania zasiłku macierzyńskiego, gdyż wówczas objęcie ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności jako ubezpieczenie dobrowolne może nastąpić jedynie na wniosek ubezpieczonego.

W świetle powyższego, odwołująca jako osoba, która przed pobieraniem zasiłku macierzyńskiego, była objęta obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego zostaje z mocy prawa objęta obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej, o ile prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Organ rentowy nie kwestionował prowadzenia przez odwołującą działalności gospodarczej przed okresem pobierania zasiłku macierzyńskiego, to tym samym nieskuteczne jest kwestionowanie podlegania przez nią ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w okresie niezdolności do pracy istniejącej bezpośrednio po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego. Jak wskazywała odwołująca, złożone przez klientów zamówienia nr (...) z 28 lutego 2017 r., nr (...) z 27 marca 2017 r. i nr (...) z 5 maja 2017 r. nie zostały ostatecznie zrealizowane, ale w okresie zwolnienia lekarskiego z tytułu niezdolności do pracy odwołująca miała uzasadnioną podstawę do niewykonywania działalności gospodarczej. Ewentualne podjęcie przez nią działań związanych z działalnością gospodarczą mogłoby świadczyć bowiem o wykorzystywaniu zwolnienia lekarskiego niezgodnie z jego przeznaczeniem.

Wskutek tego, że od 17 lutego 2017 r. odwołująca była niezdolna do pracy, trudno oczekiwać, aby w okresie niezdolności do pracy wykonywała czynności związane z działalnością gospodarczą. Niemniej jednak nie można wyłączyć ją z tego powodu z ubezpieczeń społecznych, zwłaszcza że przed okresem pobierania zasiłku macierzyńskiego nie było kwestionowane to, że prowadziła zarobkową działalność gospodarczą w sposób zorganizowany i ciągły.

Mając powyższe na uwadze, apelacja organu rentowego została oddalona na podstawie art. 385 Kodeksu postępowania cywilnego.

T. B. O. B. S.-J.